

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Smlouvy uzavírané se spotřebiteli na trhu elektronických komunikací - 2. díl. Zvláštní výkladové pravidlo a relativní kogentnost

V § 1812 odst. 1 OZ je stanoveno zvláštní výkladové pravidlo, které zní: „Lze-li obsah smlouvy vyložit různým způsobem, použije se výklad pro spotřebitele nejpříznivější.“ Jedná se o další výkladové pravidlo vedle obecných pravidel upravující výklad právních jednání.[1] K jeho aplikaci dochází, pouze pokud lze obsah smlouvy vyložit různým způsobem a pokud nepomohou v první fázi ani obecná výkladová pravidla.

Východiskem při výkladu spotřebitelských smluv je skutečnost, že rozhodující vliv na obsah smlouvy má operátor, proto se aplikuje modifikované pravidlo *contra proferen* (§ 557 OZ). Při transpozici směrnice se vypustila vazba na skutečnost, že je to primárně podnikatel, kdo rozhoduje o obsahu smlouvy. Uvedené pravidlo se proto aplikuje, aniž by byla potřeba zkoumat, která strana smluvní podmínky předložila, která použila výraz jako první a která zapříčinila, že existují dvě možnosti výkladu. Výjimku bude představovat situace, kdy podnikatel prokáže, že dané sporné ustanovení je výsledkem tvůrčí činnosti spotřebitele, neboť podle § 3 odst. 2. písm. c) OZ nikdo nesmí bezdůvodně těžit z vlastní neschopnosti k újmě druhých. Byť se jedná o výkladové pravidlo pro obsah smlouvy, díky § 1724 odst. 2 OZ se uplatní i na sporné situace při výkladu některých jednostranných právních jednání. Nejedná se však o výkladové pravidlo pro výklad zákona. Autoři komentáře dále uvádí, že užití tohoto pravidla je též vyloučeno v případě, kdy se určení nepřipustnosti určitého ustanovení domáhá sdružení založené k ochraně spotřebitelů dle § 25 zákona č. [634/1992](#) Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „OchSpotř“).[2]

Nepochybně je i v zájmu podnikatele, aby ustanovení nebyla možná vykládat více způsoby, a zároveň je to z 99 % právě podnikatel, kdo určuje obsah smlouvy zpravidla adhezním způsobem, proto nelze než kvitovat existenci této právní úpravy.

V ustanovení § 1812 odst. 2 OZ zákonodárce dále stanovil, že: „*k ujednáním odchyľujícím se od ustanovení zákona stanovených k ochraně spotřebitele se nepřihlíží. To platí i v případě, že se spotřebitel vzdá zvláštního práva, které mu zákon poskytuje.*“ Jinými slovy, jedná se o relativní kogentnost ustanovení zákona, jež slouží k ochraně spotřebitele, a proto u těchto ustanovení nepřipadá v úvahu standardní test kogentnosti.[3] A jelikož se jedná o relativní kogentnost, lze se v těchto případech (od zákona) odchýlit pouze ve prospěch spotřebitele. Druhá věta tohoto ustanovení pak zakazuje vzdání se zvláštního práva (ale i omezení), jež je spotřebiteli poskytnuto, a to i jednostranným právním jednáním.

Závazky ze smluv uzavřených se spotřebiteli regulují různá pravidla, a to jak z hlediska právní síly či odvětví práva, tak dokonce osobní působnosti. Co se týče hlediska právní síly, je nutné, aby dané ustanovení mělo podobu nejméně zákona. Pokud by se však jednalo o ustanovení podzákoných právních předpisů, je zároveň možné, že se v konkrétním případě bude jednat o porušení zákona, neboť k jeho provedení byl podzákoný právní předpis přijat. Předmětné ustanovení cílí zejména na ustanovení práva soukromého, a to nejen na ustanovení OZ, ve kterém je toto pravidlo zakotveno, ale i na zvláštní právní předpisy. A dokonce i na situace, kdy se bude jednat o právní normy veřejného práva, které s ohledem na § 1 odst. 1 OZ budou schopny vyvolat soukromoprávní důsledky, jako je např. § 63 ZEK. Jedná-li se o normy chránící spotřebitele v mezích veřejného práva, nebude mít jejich

případné vyloučení jakýkoliv efekt pro veřejné právo (zejména pro případné sankce za porušení veřejného práva).

Osobní působnost tohoto ustanovení je omezena čistě na spotřebitele ve smyslu § 419 OZ, avšak pojem *spotřebitel* výslovně užit v daném výkladovém ustanovení být nemusí. Může se tak jednat například o pojem *zákazník* (nikoliv však pojem *zákazník* dle OZ – např. v § 526 nebo v § 2514 OZ). Zároveň ani skutečnost, že je použit pojem *spotřebitel*, nemusí automaticky znamenat, že jde o ustanovení stanovené k ochraně spotřebitele – viz konečný spotřebitel dle energetického zákona. Relativní kogentnost je stanovena též u případů, kdy norma působí nikoliv jen na spotřebitele, ale i na další subjekty. Na druhou stranu ale neplatí, že by se § 1812 OZ uplatnilo i na ustanovení chránící obecně slabší smluvní stranu (např. § 1753, § 1798, § 1793 nebo § 1796 OZ). Sankcí za porušení § 1812 odst. 2 je zdánlivost, tedy že se k takovému ujednání nebo vzdání se práva nepřihlíží.^[4]

Soud je povinen zdánlivost případných ustanovení zkoumat *ex officio*, tedy i bez dovolávání se spotřebitele. Při užití čistě jazykového výkladu bylo na první pohled možné i polemizovat, zda ustanovení sankcionuje zdánlivostí i odchýlení se ve prospěch spotřebitele. Z účelu ustanovení ale zcela zřejmě vyplývá, že smyslem úpravy je ochrana spotřebitele, a proto není záhodno sankcionovat zdánlivostí ta ustanovení, která ochranu spotřebitelova práva dokonce posilují. Autor práce považuje za žádoucí, aby zákonodárce § 1812 odst. 2 OZ větu první upravil takto: „*K ujednáním odchylovujícím se v neprospěch spotřebitele od ustanovení zákona stanovených k ochraně spotřebitele se nepřihlíží.*“ Tuto úpravu zákonodárce dokonce zamýšlí v připravované novelizaci.^[5] Existenci ustanovení lze hodnotit přívětivě, neboť spotřebitelé potřebují míru ochrany na takové úrovni, aby orgány přihlížely k ochraně z úřední povinnosti. Není totiž v reálných silách žádného spotřebitele bez právního vzdělání, aby znal veškerou právní úpravu, od které je podnikateli zakázáno se v neprospěch spotřebitele odchýlit.

V závěrečném díle této minisérie se podíváme na Grey list a Black list.

Mgr. Daniel Martiška,
Legal Counsel

^[1] Ustanovení § 555 až § 558 OZ.

^[2] HULMÁK, Milan a kol. Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721–2054). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 418.

^[3] Poznámka autora: Test kogentnosti určuje, zda je možné se od předepsané normy odchýlit na základě autonomie vůle, tak jak to umožňuje § 1 odst. 2 OZ.

^[4] HULMÁK, Milan a kol. Občanský zákoník V. Závazkové právo. Obecná část (§ 1721–2054).

Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 418-420.

[5] VLÁDA. Vládní návrh zákona, kterým se mění zákon č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. Praha: Poslanecká sněmovna, 2020. Sněmovní tisk 994/0, 8. volební období. čl. I odst. 9 [online]. [cit. 2021-02-01]. Dostupné >>>[zde](#).

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Právo na přístup ke kamerovým záznamům: střet GDPR, informačního zákona a praxe veřejných institucí](#)
- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací - režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)